

vederbörande uppmanades att »ofördröjeligen besörja om wärkställigheten af hwad Kgl. Collegium uti dess af den 11 augusti nästlidne år aflåtne skrifvelse så i anseende till Bildens förskaffande till Fatighuset som i anseende till dess afritande samt ritningens försändande till Antiquitets Archivum åstundat».

Denna skrifvelse utöfvade synbarligen åsyftad verkan, och härmed försvinner sålunda S:ta Anna ur protokollen. Om hennes förflyttande utöfvat någon menlig verkan vare sig på prosten Serenii popularitet i Nyköping eller »i anseende till mäliden wid qwarnen», därom hafva handlingarna intet att förmäla.

O. Wieselgren.

Julens härledning från södern.

Mot den af doktor Hammarstedt med anledning af lektor Brates artikel om julen i Ord och Bild framkastade tanken om härkomsten af ordet jul i Fataburens första häfte 1911 skulle jag vilja framställa några på som mig synes vägande skäl grundade invändningar. Redan i häfte 2 af tidskriften »Kristendomen och Vår Tid» för samma år har jag i en notis, som på grund däraf, att korrektur ej tillställts mig, vanställts af tryckfel och utelämnningar, anfört rent ljudhistoriska skäl mot möjligheten af en härledning af *hokkunott* ur *ἁγία φῶτα*, och det bindande i mina skäl, såvidt det naturligt utvecklade språket kommer i fråga, har lektor Brate haft vänligheten själf erkänna i ett bref till mig. På den tid, då goterna skulle ha lånat ordet (i 3:e årh. e. Kr.), var uttalet ej *hagia* utan *aja* som än i dag i nygrekiskan. Spiritus asper försvann som bekant tidigt; att öfvergången *gi > j* bör förutsättas redan för 3:e årh. e. Kr., har på min fråga en af de bästa kännarne af sen- och nygrekisk ljudhistoria, prof. Thumb, bekräftat.

Lika litet kan jag hålla den af doktor Hammarstedt upptagna sammanställningen af ordet jul med den kypriska månaden Iulios för möjlig. Den kypriska kalendern har som hyllning åt Augustus hämtat namnen på alla sina månader från kejsarens mytiska stamtafla eller ämbetstitlar; den hör för öfrigt till den asianiska kalen-

dergruppen, hvars införande omkring 9 f. Kr. är känt genom flera inskrifter. Månaderna behöllo i regeln de gamla makedoniska namnen, men förvandlades från mån månader till fasta månader, och då året förr börjat med månaden Dios, som inföll omkring höstdagjämningen, fastlades nu nyåret, d. v. s. ämbetstillträdet, till den 25 september, på hvilken höstdagjämningen inföll i den dåvarande julianska kalendern (se Momsen, Athen. Mitth. 24 (1899) 275). Det är visserligen sant, att en skara goter på sina vikingafärder år 269 jämte andra kuster och öar äfven härjade Cypern, men det är alldeles otänkbart, att de vid detta strandhugg skulle ha tagit månadsnamnet Iulios med sig; för dylika lån behöfs dock en viss tid af »pénétration pacifique», och namnet förekommer ej eljes i någon grekisk kalender.

Det må ursäktas mig, om jag i likhet med doktor Hammarstedt slutar med att tillfoga några funderingar, hos mig från början framkallade af misstro till den härskande moderiktningen att söka ursprunget till all nordisk och germansk mytologi och folksed utifrån; våra hedniska förfäder ha dock ej stått lägre än australnegrer och andra primitiva folk, hvilka ha rikt utvecklade sägner och fester. Den höga grad af materiell kultur, hvarom vi ha arkelogiens vittnesbörd, måste ha sin motsvarighet på det andliga området. Denna misstro har stärkts af erfarenheter från andra områden, som visat, hur svårt festbruk ha att vandra och att festnamn, äfven om de öfvertagas, oftast till stor del täcka inhemska bruk och seder, som t. ex. Rosalia på Balkanhalfön är något helt annat än de romerska Rosalia. Med dessa allmänna reflexioner syftar jag på den, som det synes, af de flesta för god tagna härledningen af julen och julsederna ur den romerska nyårsfesten Strenæ eller Kalendæ. Vid en flyktig öfverblick af källorna visar det sig, att, såsom äfven Tille framhåller, djurmaskeraden är bekant endast genom norditalienska, franska och engelska homilier, pœnitentialier och synodbeslut, af hvilka de äldsta tillhöra 5 årh. (det från Balkanhalfön anförda exemplet hör knappast hit; att Tyskland saknas, kan bero på att källorna här sätta in först senare), medan däremot, hvad Tille förtiger, i de hedniska skildringarna af Kalendæfesten, af hvilka somliga t. ex. Libanios mycket utförligt beskrifva festens förlopp in i detalj, hvarje omnäm-

nande af en sådan dock mycket i ögonfallande sed saknas. Slutsatsen synes mig bli den, att namnet Kalendæ öfverflyttats till ifrågavarande vinterliga festbruk, som voro inhemska i de nämnda trakterna; man kan blott tveka, om de till sitt ursprung äro keltiska eller germanska. Kejsar Markus Aurelius har låtit de första germanerna bosätta sig i riket, till och med i Italien, och det är bekant, att just de nämnda trakterna långt före folkvandringarna voro starkt inficerade af germanskt blod.

De s. k. folkvandringarna betyda som bekant ej början utan slutet på den århundraden varande germanska immigrationen. De konsekvenser, som framkomma vid betraktande af det historiska förloppet i dess stora sammanhang, synas mig bli andra och böra ge anledning till en revision af frågan om de germanska julsedernas härledning ur Kalendæbruket.

Bilfingers och Grotefends mycket förtjänstfulla undersökningar af germansk tidräkning synas mig ha gifvit anledning till ett ödesdigert missförstånd: man har förblandat årsafsnittens begynnelse-dagar med festdagarna. Studiet af hvilken festkalender som helst lär, att detta är två skilda saker, som ej behöfva ha med hvarandra att göra. Årets första dag som festdag är en romersk sed (ty från det babyloniska nyåret får man kanske tillsvidare bortse), som särskildt under kejsartiden utbildats, hvilket vi i detalj kunna följa. Vi ha ej den ringaste rätt att förutsätta denna moderna, resp. senromerska tankegång för germanernas uttillstånd.

Detta är mina funderingar, hvilka jag, som kommer till saken från andra sidan, ej utan en viss räddhåga finner bära stick i stäf mot vedertagna åskådningar hos många fackmän på det germanistiska och nordiska området. Jag hoppas att vid tillfälle kunna återkomma till dem, bättre rustad med källundersökningar.

Martin P:n Nilsson.

Några exempel från Ost-Afrika på öfvertro rörande djur.

I fjärde häftet af årgången för 1909 af denna tidskrift har N. E. Hammarstedt publicerat en intressant uppsats om den säregna och